

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Terveyden edistämisen määräraha Painopisteet 2027

Heli Hätönen
Kehittämisen neuvos

Ohjelma

- 10.00 Tilaisuuden avaus, STM
- 10.10 Terveystieteiden edistämisen määrärahan painopisteet 2027
Kehittämisen neuvos Heli Hätönen, STM
- 10.25 Määrärahan haku
Kehittämispäällikkö Anni Helldan, THL
- 10.40 Kysymyksiä
- 10.50 Tilaisuus päättyy

Tilaisuuden käytännöt

- Tilaisuutta ei tallenneta, mutta materiaali tulee saataville
- Osallistujat pitävät mikrofonit ja kamerat kiinni.
- Kysymyksiä voi kirjoittaa Keskustelu-palstalle puheenvuorojen aikana.
 - Kysymyksiin vastataan puheenvuorojen jälkeen.
 - Terveysten edistämisen määrärahan verkkosivujen [Usein kysytyä-sivua](#) täydennetään tilaisuuden kysymysten avulla.

Tilaisuuden materiaalit löytää [Innokylästä](#) Terveysten edistämisen määrärahan kokonaisuudesta

Terveyden edistämisen määräraha

- Lakisääteinen, harkinnanvarainen määräraha, joka perustuu lakiin (15.5.2009/333) ja valtioneuvoston asetukseen (535/2009) terveyden edistämisen määrärahasta. Myös valtionavustuslaki määrittelee toimintaa.
- Tavoitteena on ylläpitää ja kohentaa väestön terveyttä sekä työ- ja toimintakykyä, sekä vähentää eriarvoisuutta hyvinvoinnissa ja terveydessä.
- Määrärahasta myönnetään valtionavustuksia tai tehdään sopimuksia 1–3 vuotta kestäviin terveyden edistämisen kokeilu- ja kehittämishankkeisiin sekä terveyden edistämistä tukeviin tutkimushankkeisiin ja ohjelmiin. Perustutkimusta ei määrärahalla rahoiteta.
- Määrärahasta myönnetään valtionavustuksia kunnille, hyvinvointialueille, järjestöille, säätiöille ja muille toimijoille (esim. ammattikorkeakoulut, muut oppilaitokset ja yritykset). Lisäksi voidaan tehdä sopimuksia valtionhallinnon laitosten kanssa terveyden edistämisen hankkeista.
- Määrärahalla ei tueta kaupallista toimintaa (tuotosten tulee olla vapaasti saatavilla).
- Määrärahan käytöstä päätetään käyttösuunnitelmalla, jonka valmistelusta vastaa THL sosiaali- ja terveysministeriön antaman ohjeen mukaisesti.

Yleiset painotukset kaikkiin painopisteisiin

- Määrärahalla tuetaan kunnissa toteutettavaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintaa sekä toimintaa, jota kunnat, hyvinvointialueet ja järjestöt toteuttavat yhdessä.
- Toiminnan tulee kohdentua lisäämään väestön kriisinkestävyyttä vahvistamalla arjen toimintakykyä, yhteisöjen toimivuutta sekä joustavuutta toimia nopeasti muuttuvissa tilanteissa.
- Eduksi katsotaan, mikäli hankkeen toiminta tukee väestöryhmien ja alueiden välisten terveyserojen kaventamista, mukaan luettuna sukupuolten väliset terveyserot. **Hankkeen on myös syytä edistää kohderyhmän osallisuutta ja yhdenvertaista kohtelua.**
- Toiminnan tulee tukea Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030 – valtioneuvoston periaatepäätöksen toimeenpanoa ja siinä tulee huomioida hyvät väestösuhteet ja väestöryhmien välisen vuorovaikutuksen parantaminen.

Vuoden 2027 hankehaun sisällölliset painopisteet (1/2)

1. Hyvinvointijohtamisen vahvistaminen kehittämällä kuntien ja hyvinvointialueiden johtamis- ja yhteistyökäytäntöjä:
 - tiedolla johtamisen käytännöt ja tiedonkulku organisaatioiden sisällä ja välillä;
 - talouden ja toiminnan seurantajärjestelmien kehittäminen hyvinvointijohtamista tukeviksi (hyvinvointikertomuksen ja –suunnitelman toimeenpanon tuki)
2. Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen lisäämällä lasten ja nuorten tietoisuutta oikeuksista ja väkivallattomuudesta seksuaalikasvatuksen keinoin. Toiminta toteutetaan osana oppilaitoksissa ja lasten ja nuorten arjen toimintaympäristöissä tapahtuvaa kasvatusta ja harrastustoimintaa. Toiminnassa huomioidaan erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat ryhmät.
3. Yhteisöpreventiötä hyödyntävien ehkäisevän päihdetyön menetelmien kehittäminen erikäisille haavoittuvassa asemassa oleville ryhmille eri toimintaympäristöissä, huomioiden myös digitaaliset ympäristöt.

Vuoden 2027 hankehaun sisällölliset painopisteet (2/2)

4. Huumevalistustyön sisältöjen ja menetelmien kehittäminen vahvistamalla monitoimijaista jalkautuvaa ja etsivää työtä, merkityksellisen huumetiedon tarjoamista ja/tai lähiyhteisöjen aktivointia julkisten tilojen turvallisuuden edistämiseksi. Huomioidaan digitaalisten ympäristöjen mahdollisuudet. Toimintaa kohdennetaan erityisesti nuorille, jotka käyttävät huumeita satunnaisesti tai harkitsevat sitä, sekä vahvistetaan nuoria kohtaavien ammattilaisten päihdeosaamista.*
5. Nuorten katuväkivallan ehkäisy, turvallisuuden edistäminen ja nuoriin kohdentuva erityinen huolenpito * (2 teemaa)
6. Iäkkäiden toimintakyvyn ja kotona pärjäämisen tukeminen sekä omaishoitajien hyvinvoinnin, toimintakyvyn ja terveyden edistäminen * (6 teemaa)

* ***Budjettiriihessä 9/2023 linjatut lisärahoitusta saaneet painopisteet (4-6)***

Painopisteiden 5 ja 6 tarkempi kuvaus

5. Nuorten katuväkivallan ehkäisy, turvallisuuden edistäminen ja nuoriin kohdentuva erityinen huolenpito

a) Ennaltaehkäistään nuorten väkivaltaa ja rikollisuutta vahvistamalla lasten ja nuorten yhteisöllistä osallisuutta (primääripreventio)

Tavoitteena on lasten ja nuorten yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistuminen sekä alueellisen eriytymisen väheneminen väkivallan ja rikollisuuden ehkäisemiseksi. Toiminnan tulee olla monialaista ja mukaan osallistetaan alueen nuoret ja heidän vanhempansa. Lisäksi toiminnan tulee integroitua osaksi koulun tai oppilaitoksen toimintaa ja mukana tulee olla useita toimijoita, kuten kunnan nuorisopalvelut tai järjestöjä.

b) Kehitetään nuorten ongelmiin reagoivaa katuväkivaltaa ja rikollisuutta ehkäisevää toimintaa ja rakenteita nuorten hyvinvoinnin lisäämiseksi (sekundääripreventio)

Tavoitteena on nuorten hyvinvoinnin lisääntyminen ja katuväkivallan sekä rikollisuuden väheneminen levottomiksi tunnistetuilla alueilla. Kehitetään nuorten ongelmiin reagoivaa monialaista toimintaa ja rakenteita olemassa olevien asiantuntijatiimien yhteyteen. Vaatimuksena on tiivis yhteistyö eri palveluiden kanssa. Kehittämistyöhön osallistetaan myös alueen nuoria ja vanhempia.

6. Iäkkäiden toimintakyvyn ja kotona pärjäämisen tukeminen sekä omaishoitajien hyvinvoinnin, toimintakyvyn ja terveyden edistäminen (1/2)

a) Otetaan käyttöön Kansallinen muistipalvelupolku –toimintamalli

Tavoitteena on ylläpitää ja edistää iäkkään väestön hyvinvointia ja toimintakykyä sekä myöhentää palvelutarvetta. Alueellisilla hankkeilla kokeillaan ja otetaan käyttöön Muistipalvelu -toimintamalli, joka kohdentuu muistisairauksien riskiryhmissä olevan iäkkään väestön toimintakyvyn ylläpitämiseen.

b) Tuetaan iäkkäiden hyvinvointia ja terveyttä lisäämällä ja uudistamalla toimintakykyä tukevaa ryhmämuotoista toimintaa

Tavoitteena on toimintakyvyn ylläpitäminen, sosiaalisten suhteiden vahvistuminen, osallisuuden edistäminen, yksinäisyyden ja turvattomuuden vähentyminen. Otetaan käyttöön arvioituja ryhmämuotoisia toimintamalleja sekä jatkokehitetään ja juurrutetaan ryhmämuotoista toimintaa kotona asuville iäkkäille, joiden toimintakyky on riskissä heikentyä ja elämänpiiri on vaarassa kaventua.

c) Otetaan käyttöön Hyvinvointia kulttuurista ikäihmisille –ohjelmassa kehitettyjä sisältöjä

Tavoitteena on iäkkäiden henkilöiden elämänlaadun parantuminen, yksinäisyyden vähentyminen, elämän merkityksellisyyden vahvistuminen ja toimintakyvyn säilyminen. Jatkokehitetään ja otetaan käyttöön Hyvinvointia kulttuurista ikäihmisille -ohjelmassa olevia sisältöjä sekä kulttuurilähetötoiminnan ja etsivän kulttuurityön toimintamalleja, erityisesti niille, jotka ovat ohjautumassa palvelujen piiriin.

d) Tuetaan iäkkäiden henkilöiden mahdollisuuksia osallisuuteen, aktiiviseen kansalaisuuteen ja elinikäiseen oppimiseen

Tavoitteena on iäkkäiden henkilöiden osallisuuden ja sosiaalisten suhteiden vahvistuminen sekä yksinäisyyden ja turvattomuuden vähentyminen tukemalla toimijuutta, aktiivista kansalaisuutta ja elinikäistä oppimista. Kehitetään toimintaa kotona asuville iäkkäille, joiden osallisuus on heikentynyt, elämänpiiri kaventunut, elämäntilanne saattanut muuttua ja kynnys poistua kotoa kasvanut. Vahvistetaan toimijoiden osaamista ikääntyneiden yhdenvertaisen osallistumisen ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämiseksi.

6. Iäkkäiden toimintakyvyn ja kotona pärjäämisen tukeminen sekä omaishoitajien hyvinvoinnin, toimintakyvyn ja terveyden edistäminen (2/2)

e) Edistetään omaishoitajan terveyttä, vahvistetaan voimavaroja ja jaksamista

Tavoitteena on edistää omaishoitajien terveyttä ja vahvistaa voimavaroja sekä jaksamista. Kehitetään ja otetaan käyttöön tai jatkokehitetään olemassa olevia toimintamalleja: i) omaishoitajalle annettavaa tietoa, ii) hyvinvointia ja terveyttä edistävää toimintaa ja siihen ohjausta (esim. liikuntaryhmät, kulttuuripalvelut, ravitsemusohjaus, vertaistuki), iii) uupumiseen ja terveysongelmien riskin tunnistaminen, oikean tuen piiriin ohjaaminen oikea-aikaisesti ja jaksamisen seuraaminen (esim. omaishoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastuksen sisältöjen ja käytäntöjen kehittäminen) sekä iv) vaihtoehtoisia toimintamalleja omaishoitajan vapaan aikaiseksi hoidoksi.

f) Tukimalli omaishoidon erilaisiin kuormittaviin tilanteisiin

Tavoitteena on vahvistaa omaishoitajien yksilöllistä tukea erilaisissa kuormittavissa tilanteissa. Kehitetään ja otetaan käyttöön toimintamalli, jossa tunnistetaan ja tuetaan niitä omaishoitajia, jotka ovat jääneet tavanomaisen tuen tai toiminnan ulkopuolelle tai tuki on ollut tarpeisiin nähden riittämätöntä. Toimenpiteissä painotetaan uusien käytäntöjen kehittämistä varsinkin työikäisten omaishoitajien tukemiseen.

Yksilöllisen tuen varmistamisessa tulee huomioida erityisesti ne omaishoitajat, jotka ovat uupumisen tai syrjäytymisen riskissä tai heidän elämäntilanteensa on tavanomaista kuormittavampi.

Käyttösuunnitelman valmistelun lähtökohdat

- Käyttösuunnitelmaan otettavien hankkeiden tulee
 - liittyä kansallisten terveyden edistämisen ohjelmien toimeenpanoon.
 - tehostaa terveyden edistämisen rakenteiden ja menetelmien kehittämistä sekä eri toimijoiden moniammatillista ja monitoimijaista yhteistyötä **uudistuvissa palvelurakenteissa**.
 - edistää hankkeen kohderyhmän osallisuutta lisääviä toimintatapoja. **Hankkeen on myös syytä edistää kohderyhmän osallisuutta ja yhdenvertaista kohtelua.**
 - tulee tuoda kansallista lisäarvoa terveyden edistämiselle hyödyntämällä jo olemassa olevia hyviä käytäntöjä innovatiivisesti tai kehittämällä uudenlaisia menetelmiä terveyden edistämiseen.
- Eduksi katsotaan, mikäli hankkeen toiminta tukee väestöryhmien ja alueiden välisten terveyserojen kaventamista, mukaan luettuna sukupuolten väliset terveyserot.
- Hankkeen tulee hankesuunnitelmassa kuvata ja arvioida hyvinvointi- ja kustannusvaikutuksia.
- Tavoitteiden tulee olla täsmällisiä, aikataulutettuja, realistisia ja mitattavissa olevia.
- Hankkeen toteuttajan tulee osoittaa hankkeeseen omaa rahoitusta. Vain perustelluista syistä hanketta voidaan rahoittaa täysimääräisesti.

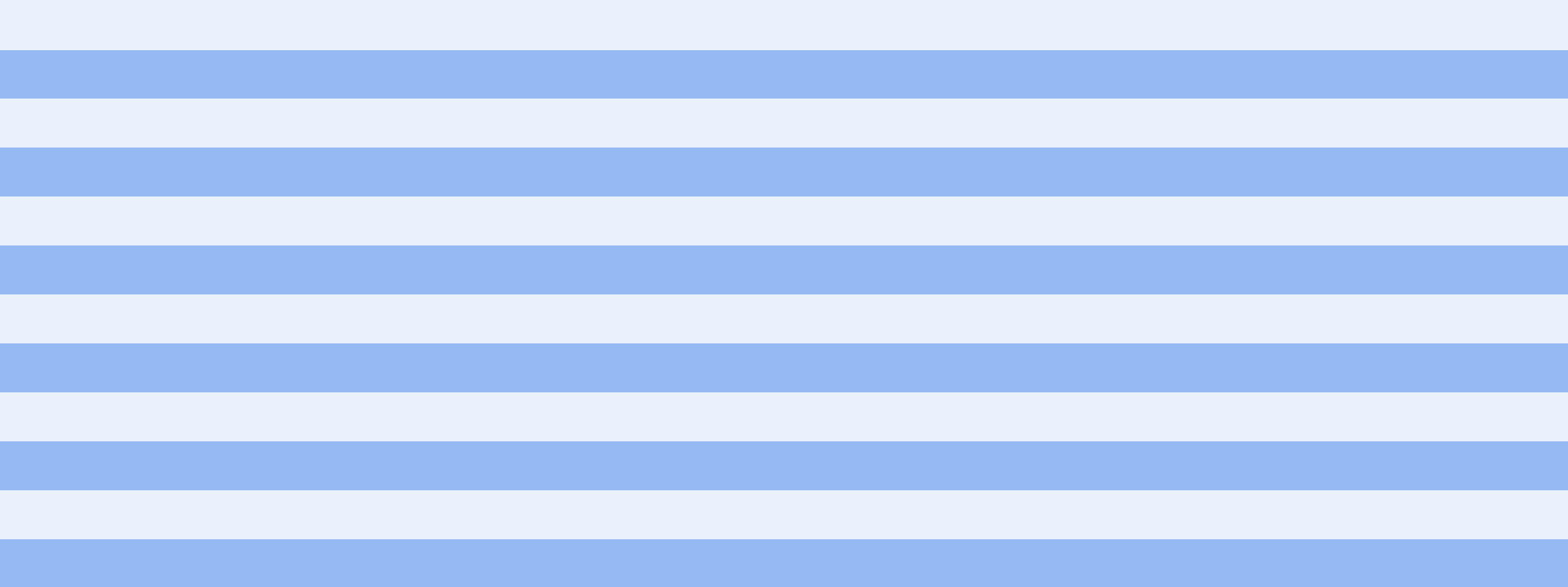

Määräraahakehys 2027

Valmistelun alustava määräraahakehys on yhteensä 13 700 000 euroa

- 11 400 000 euroa Terveyden edistämisen määräraha
- 2 300 000 euroa *Suomi Liikkeelle -määräraha (päättös rahoituksesta 5/2026)*
- Painopisteet 1. - 3. yhteensä 1,7 M€
- Painopiste 4. Huumevalistustyön sisältöjen ja menetelmien kehittäminen ja tehostaminen 0,2 M€ *
- Painopiste 5. Nuorten katuväkivallan ehkäisy, turvallisuuden edistäminen ja nuoriin kohdentuva erityinen huolenpito 2,5 M€ *
- Painopiste 6. Iäkkäiden toimintakyvyn ja kotona pärjäämisen edistäminen sekä omaishoitajien hyvinvoinnin, toimintakyvyn ja terveyden tukeminen 7 M€ * + 2,3 M€ Suomi Liikkeelle -määräraha

* *Budjettiriihessä 9/2023 lisärahoitusta vuosille 2024 – 2027 saaneet painopisteet*

Sosiaali- ja
terveysministeriö